

УДК 334.716(477)

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Дикань В.В., д.е.н., доцент (УкрДАЗТ)

В статті визначено, що основним напрямком утвердження України як конкурентоспроможної держави може виступати лише відродження раніше втраченого промислового потенціалу. Проаналізовано стан промислового комплексу економіки країни та визначено основні проблеми і фактори, які зумовлюють посилення кризових явищ в галузі. Визначено стратегічні орієнтири розвитку української промисловості, реалізація яких забезпечить не тільки відродження промислового потенціалу країни, але й сприятиме активізації процесів економічного зростання в Україні.

Ключові слова: промисловість, фактори, стратегічні орієнтири, розвиток, підприємства.

СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОРИЕНТИРЫ РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

Дикань В.В., д.э.н., доцент (УкрГАЗТ)

В статье определено, что основным направлением утверждения Украины как конкурентоспособного государства может выступать только возрождение ранее утраченного промышленного потенциала. Проанализировано состояние промышленного комплекса экономики страны и определены основные проблемы и факторы, которые обуславливают усиление кризисных явлений в отрасли. Определены стратегические ориентиры развития украинской промышленности, реализация которых обеспечит не только возрождение промышленного потенциала страны, но и будет способствовать активизации процессов экономического роста в Украине.

Ключевые слова: промышленность, факторы, стратегические ориентиры, развитие, предприятия.

STRATEGIC ORIENTATIONS FOR THE DEVELOPMENT OF THE INDUSTRIAL SECTOR OF ECONOMY OF UKRAINE

Dykan V.V., Doctor of Economic Sciences, associate, professor (USA of RT)

The article identifies that the main direction of development of Ukraine as a competitive state can act only to revive the lost industrial capacity. Analyzes the state of the industrial complex of the country's economy. Selected key issues and factors that determine the gain of the crisis in the industry, dividing them into financial factors-economic, organizational, technological and human nature. Justified strategic orientations for the development of Ukrainian industry, the most important of which is proposed to consider the improvement of the financial-economic situation in the industry and providing innovative technological upgrading of domestic enterprises. Outlined ways to achieve them and proved that the implementation of this strategic benchmark will provide not only the revival of the industrial potential of the country, but will also promote the activation of processes of economic growth in Ukraine.

Keywords: industry, factors, strategic guidelines, development, enterprise.

Постановка проблеми. Основою розвитку сучасної світової економіки виступають креативні знання та технологічні інновації, що формуються на базі потужного наукового та виробничого потенціалів, які закладають основу конкурентоспроможності національних економік розвинутих країн.

За таких умов для України, як європейської держави, постає вибір: розвиватися шляхом широкомасштабного впровадження

технологічних інновацій або стати сировинним додатком розвинутих країн. Єдиним напрямком утвердження країни як конкурентоспроможної держави може виступати лише відродження раніше втраченого промислового потенціалу, забезпечення інноваційно-технологічної модернізації вітчизняної економіки.

Однак, правильний вибір стратегічних орієнтирів та пріоритетів розвитку промисловості України вимагає виявлення основних проблем, що

спричиняють тривалий спад обсягів виробництва та втрату конкурентоспроможності, визначити пріоритетні напрямки модернізації промислового потенціалу України, які дозволять здійснити інноваційний прорив та оновити структуру промисловості на користь виробництва високотехнологічної продукції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання розвитку промислового потенціалу економіки України є предметом дослідження багатьох вітчизняних вчених та науковців. Вагомий вклад у розвиток теоретичних та прикладних аспектів відродження промисловості країни зробили В.М. Геєць, А.В. Гриньов, В.Л. Дикань, В.І. Дубницький, Я.А. Жаліло, Ю.В. Кіндзерский, В.В. Микитенко, Д.С. Покришка, Н.В. Якименко, М.М. Якубовский та інші [1-7].

Разом з тим, існуючі тенденції функціонування вітчизняних промислових підприємств, що супроводжуються постійним спадом обсягів промислового виробництва, свідчать про недостатню результативність існуючих досліджень. Складність та багатофункціональність розвитку сфери промислового виробництва вимагає подальшого з'ясування стратегічних орієнтирів розвитку промислового комплексу України, як умови забезпечення відродження промислового потенціалу та розвитку власних високотехнологічних виробництв, що обумовило і

формулювання *мети даної статті*.

Вклад основного матеріалу.

Промисловість традиційно є однією з найважливіших галузей економіки країни, ступінь розвитку якої визначає рівень конкурентоспроможності та економічної безпеки держави. Історично склалося так, що саме на потужностях промислових підприємств і побудована економіка України. Однак, з побудовою в країні ринкового типу економіки та зменшенням долі державного регулювання необґрунтовано відбувалося зниження значимість цього комплексу національного господарства в забезпеченні економічної стабільності України, що в підсумку й призвело до загрозливої на сьогоднішній день економічної ситуації в державі.

Аналіз динаміки обсягів промислового виробництва свідчить про істотне їх падіння за усіма асортиментними позиціями тільки протягом 2013-2014 років (див. рис. 1). В цілому за 2014 рік падіння обсягів виробництва промислової продукції склало 10,7%. Зокрема, найбільш відчутне скорочення відбулося за такими видами промислової продукції, як кам'яне вугілля (на 30,38%), чавун (на 14,78%), сталь (на 16,23%), напівфабрикати безперервного лиття (на 50,17%), автомобілі легкові (на 98,47%) та вагони вантажні (на 76,2%) [8]. Це обумовлено як зниженням зовнішнього попиту, так і рядом факторів державного та внутрішньогалузевого характеру.

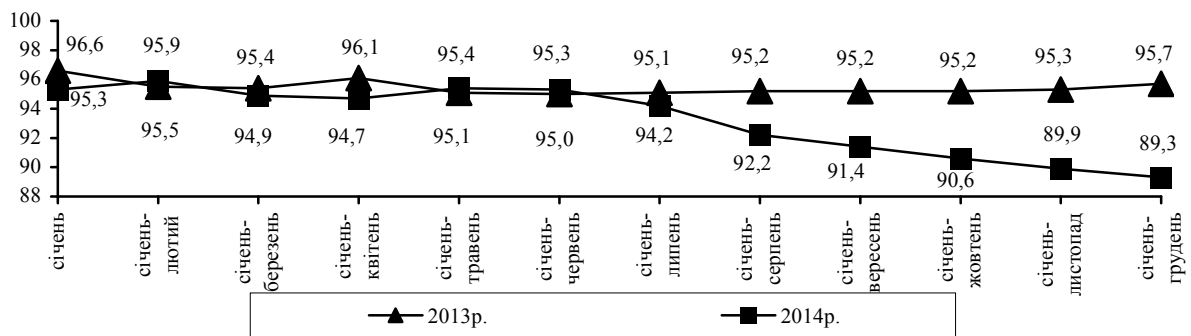

Рис. 1. Індекс промислової продукції (у % до періоду попереднього року) [8]

Одним із негативних детермінантів, який свідчить про загострення кризових явищ в промисловості, є фінансово-економічна ситуація в галузі. За підсумками 2014 року рівень рентабельності операційної діяльності промислових підприємств в середньому склав 3,3%. Зі значними збитками завершили операційний рік такі підгалузі промисловості, як виробництво хімічних речовин та хімічної

продукції (розмір збитку обчислюється у 11131,1 млн. грн.), виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення (збиток сягнув 28552,9 млн. грн.), виробництво гумових та пластмасових виробів (збиток – 2912,2 млн. грн.) та виробництво електричного устаткування (збиток нараховується у розмірі 241,4 млн. грн.) [8]. Значно погіршилися фінансові результати й інших підприємств промислового виробництва, які складають каркас

промислової могутності країни, а саме машинобудування та металургійного виробництва. Більша частина із них не лише не мають вільних обігових коштів для забезпечення нормального відтворення основних фондів, але й не спроможні самостійно розробляти, створювати і запускати в серійне виробництво нову продукцію.

Така ситуація в галузі унеможливує реконструкцію та технічне переоснащення виробництв, обумовлюючи постійне зростання рівня зношеності основних фондів промисловості. Станом на кінець 2013 року ступінь зносу основних засобів в промисловому комплексі економіки країни склав 56,9% [8], що наближається до критичного стану матеріально-технічної бази, за якого не можливо забезпечити нормальне протікання виробничого процесу.

Сьогодні промисловість вкрай гостро потребує притоку інвестицій для впровадження новітніх технологій та створення прогресивних зразків промислової продукції. Надзвичайно загрозливий характер носять існуючі тенденції в інноваційній сфері галузі. Через постійний брак коштів більша частина українських промислових підприємств не має можливості розробляти інноваційні технології та впроваджувати їх у виробничий процес. Незважаючи на те, що у 2013 році питома вага підприємств, які впроваджували інновації, залишилася на рівні попереднього року та складала 13,6%, в цілому показники впровадження інновацій в промисловому комплексі значно скоротилися. Зокрема, скоротилися обсяги освоєння виробництва інноваційних видів продукції на 265 од. найменувань, на 612 од. зменшилися й обсяги впровадження нових технологічних процесів, що є результатом падіння обсягів фінансування інноваційної діяльності в промисловості на 1918 млн. грн. [8].

Наслідком такого уповільнення темпів розвитку інноваційної діяльності в країні стало поглиблення інтересу української промисловості до закордонних технологій. Особливе занепокоєння викликає той факт, що практика придбання іноземних технологій характерна для тих промислових підприємств, які мають в своєму розпорядженні достатньо розвинуту науково-виробничу базу [9]. Це яскраво засвідчує втрату вітчизняною наукою зв'язку з виробничими потребами промисловості, залишаючи останню далеко позаду від інноваційно-технологічних досягнень економічно розвинутих країн.

На рисунку 2 подано основні проблеми та фактори, які негативно впливають на стан промислового комплексу економіки України.

Враховуючи існуюче становище промисловості, єдиним шляхом стабілізації економічної ситуації в Україні є перехід до активної політики модернізації промислового потенціалу країни, як основи забезпечення економічного процвітання держави.

Для забезпечення відновлення виробничих потужностей та якісного вдосконалення економічної складової діяльності підприємств стратегічними орієнтирами розвитку промислового комплексу України повинні стати:

по-перше, покращення фінансово-економічного становища в галузі, що можливо забезпечити за рахунок:

- розвитку внутрішнього ринку споживання промислової продукції;
- активізації інвестиційних процесів в галузі;
- сприяння поширенню різних форм кооперації;
- налагодження стабільних ринків збуту;
- розширення асортименту та номенклатури промислової продукції;
- стабільного фінансування урядових програм та збільшення обсягу державних закупівель;
- зростання продуктивності праці;
- зниження плинності кадрів та усунення недоліків в системі оплати праці;
- розвитку інтелектуального капіталу та створення сучасного управлінського потенціалу.

Важлива роль в досягненні цих пріоритетів належить державі, яка для забезпечення відродження промисловості країни, повинна не тільки визначати напрямки економічного розвитку, але й створити необхідні економічні та інституціональні передумови для якісного вдосконалення існуючого стану галузі. В цьому аспекті заходи держави повинні бути зосереджені на зниженні податкового навантаження (скорочення податків, відміна митних зборів, надання податкових канікул), покращенні кредитного клімату шляхом компенсації відсотків за кредитами та стимулюванні підприємців і споживачів до використання вітчизняної промислової продукції [10].

Орієнтуючись на досягнення економічно розвинутих країн, за такої ситуації, що склалася в промисловому секторі економіки України, неможливо ігнорувати існуючий розрив в науково-технічному розвитку.

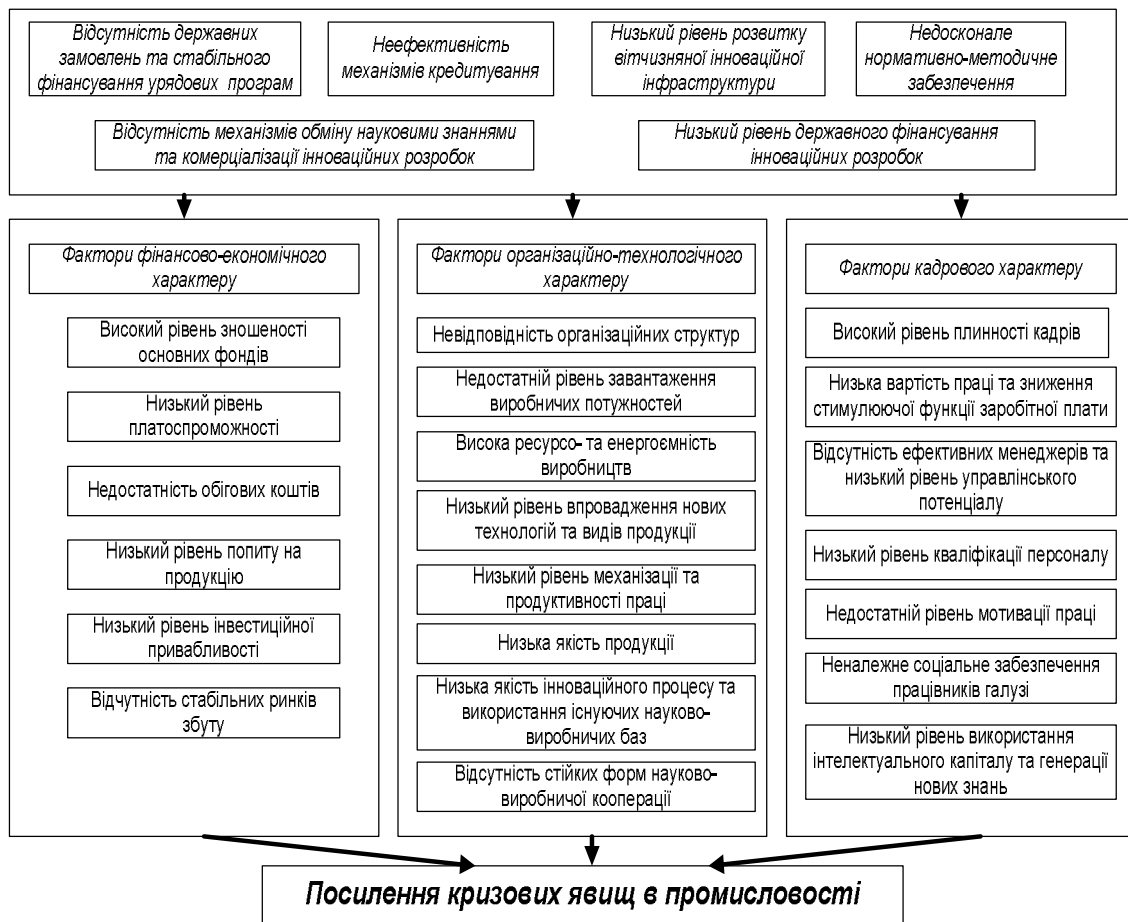

Рис. 2. Основні проблеми та фактори, які негативно впливають на стан промислового комплексу економіки України

Саме тому, другим стратегічним орієнтиром розвитку української промисловості повинно стати інноваційно-технологічне переозброєння вітчизняних підприємств шляхом:

- впровадження сучасного технологічного обладнання та оновлення матеріальної бази промислових виробництв;
- збільшення інвестицій на НДДКР;
- впровадження ресурсо- та енергозберігаючих технологій, використання альтернативних і відновлювальних джерел енергії та сировини;
- генерації та нарощування інтелектуального капіталу;
- розвитку науково-виробничої кооперації за рахунок створення інтегрованих технологічних ланцюгів та впровадження ефективних механізмів обміну науковими та інноваційними розробками;
- підвищення якості інноваційного процесу та розвитку вітчизняної інноваційної інфраструктури;
- створення інститутів державного розвитку інновацій, які б сприяли зниженню інвестиційних ризиків та забезпечували

інвестиційну підтримку інноваційних процесів на етапі їх розробки;

- збільшення державного фінансування інноваційних програм та проектів, які спрямовані на розробку нових технологій, матеріалів та видів високотехнологічної продукції;
- покращення інформаційної підтримки та забезпечення вітчизняних промислових підприємств при реалізації інноваційної діяльності та здійсненні зовнішніх закупівель.

Висновок. Таким чином, усвідомлюючи стратегічну значимість промисловості та необхідність розвитку власних високотехнологічних виробництв, на сьогоднішній день вкрай важливо не допустити подальше ігнорування потреб промислового виробництва. Адже це буде чітко означати втрату Україною власної науково-технічної ідентичності та утвердження нашої держави в якості сировинного придатку економічно розвинутих країн.

Саме тому, стратегічними орієнтирами розвитку української промисловості повинні стати комплексна інноваційно-технологічна модернізація вітчизняних підприємств та покращення їх фінансово-економічного становища, реалізація яких забезпечить не тільки відродження

промислового потенціалу країни, але й сприятиме активізації процесів економічного зростання в Україні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / за ред. / В.М. Геєця. – К.: Ін-т екон. прогноз., Фенікс, 2003. – 1008 с.
2. Гриньов А. В. Інноваційний розвиток промислових підприємств: концепція, методологія, стратегічне управління / А. В. Гриньов. – Х.: ВД «Інжек», 2003. – 308 с.
3. Дикань В. Л. Роль государства в создании условий возрождения промышленного потенциала Украины / В. Л. Дикань // Вісник економіки транспорту та промисловості: збірник наукових праць. – Харків: УкрДАЗТ. – № 40. – 2012. – С. 13-17.
4. Дикань В.Л. Консолідація можливостей промисловості та транспорту в умовах міжнародних транспортних як шлях призупинення кризових явищ в економіці країни / В.Л.Дикань, Н.В.Якименко // Вісник економіки транспорту та промисловості: збірник наукових праць. – Харків: УкрДАЗТ. - №30. – 2010. – С. 11-15.
5. Жалило Я.А. Структурные трансформации промышленности Украины в период финансово-экономического кризиса / Я. А.

Жалило, Д. С. Покрышка // Вісник Інституту економіки і прогнозування. – 2010. – С. 29-33.

6. Дубницький В. І. Ринкова трансформація промислового комплексу регіону: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.00.05 «Економіка и управление народным хозяйством» / В. І. Дубницький; НАН України. Ін-т пробл. ринку та екон.-екол. дослідж. – Одеса, 2008. – 36 с.

7. Потенціал національної промисловості: цілі та механізми ефективного розвитку: монографія / [Кіндзерский Ю. В., Микитенко В. В., Якубовский М. М. та ін.]; за ред. Ю. В. Кінзерського; НАН України; Ін-т економ. та прогнозування. – К., 2009. – 928 с.

8. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. – Назва з екрана.

9. Журило Р. М. Конкурентоспроможність наукомісткого машинобудування в системі розвитку національного господарства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / Р. М. Журило. — Запоріжжя, 2010. — 20 с.

10. Якубовский Н. Промышленная политика: проблемы и перспективы модернизации / Н. Якубовский // Экономика Украины. – Киев: Изд-во «Преса України». - №5 (577). – 2010. – С. 21-29.

Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Зубенко В.О.

УДК 336.74

ОПЕРАЦІЇ НА ВІДКРИТОМУ РИНКУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ НБУ

Карачарова К.А., к.е.н., ст.викладач (УкрДАЗТ)

У статті узагальнено сутність та тенденції розвитку операцій на відкритому ринку як інструмента грошово-кредитної політики НБУ. Визначено зв'язок між зростанням грошової маси та валовим внутрішнім продуктом. Визначені основні перешкоди щодо активного застосування такого інструменту грошово-кредитної політики, як операції на відкритому ринку.

Ключові слова: грошово-кредитне регулювання економіки, операції на відкритому ринку, фондовий канал, ринок цінних паперів, ОВДП.

ОПЕРАЦИИ НА ОТКРЫТОМ РЫНКЕ КАК ИНСТРУМЕНТ ДЕНЕЖНО – КРЕДИТНОЙ ПОЛИТИКИ НБУ

Карачарова Е.А., к.э.н., ст.преподаватель (УкрГАЗТ)

В статье обобщена сущность и тенденции развития операций на открытом рынке как инструмента денежно-кредитной политики НБУ. Определена связь между ростом денежной массы и валовым внутренним продуктом. Определены основные препятствия относительно активного применения такого инструмента денежно-кредитной политики, как операций на открытом рынке.